

прѣзъ напролѣтъ, — тука тѣ донасяха тжгата на България и въ буйни пиянски пѣсни ронѣха сълзи заедно съ нея.

Тука, въ Гюргево, идѣше и Христо Ботйовъ.

Щастливъ часъ и за българската литература, и за българската история.

Ние не бихме могли да кажемъ, какво щѣше да бжде Ботйовъ за България въ България; ние не бихме могли да туримъ подъ знакъ, каква роля би изигралъ той въ нашия животъ, ако бѣше останалъ въ Калоферъ. Слѣдъ Одеса, въ Ромжния той стана онова, което е за българската литература и за българското политическо движение: безъ него, това движение щѣше да е неджгаво, неговата организация щѣше да е непълна, мисълта му едностранна, неговия размахъ вялъ, анемиченъ, слабодушенъ. Русия даде на Ботйова умъ, скверната деспотическа страна му посочи революцията, Ромжния му даде практиката. Два елемента, които само той и никой другъ не можа да внесе въ движението. Още единъ пжтъ ще кажемъ, благословенъ да е часътъ, трижъ по-благословено да е мѣстото, кждѣто за пръвъ пжтъ стжпи кракътъ на поета върху ромжнската земя.. Наистина, Ромжния не даде Ботйову лично щастие, Ромжния не прие българския поетъ като прѣдставитель на съсѣдния народъ. За нея той бѣ чужденецъ, както всички други, — или като социалистъ, много по-опасенъ за нейното държавническо спокойствие отъ всички хжшове, взети вкупомъ. Но Ромжнии запази Ботйова отъ българскитѣ чорбаджии и отъ турскитѣ кжръ-сердари, за да тури първитѣ по-здрави основи на нейната култура. Незамѣнимъ за движението прѣзъ най-бурнитѣ години 1866—76. въ което внесе и умъ и тактъ, той стана трижъ по-скжпъ за културата на нова България. Но това той стана въ Ромжния. Може би и затова поетътъ и наддѣля надъ упоритостта на стария да-